

АНОТАЦІЯ

Тимченко К.С. Формування інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» (07 «Управління та адміністрування»). – Одеський національний економічний університет Міністерства освіти і науки України, Одеса, 2023.

У науковому дослідженні сформульовано та проілюстровано основні положення, висновки та рекомендації щодо удосконалення теоретико-методичних засад і розробки практичного інструментарію формування інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств.

Систематизовано та удосконалено понятійно-категоріальний апарат щодо уточнення сутності поняття «реструктуризація підприємства», який, визначає реструктуризацію підприємства як комплекс організаційно-управлінських, фінансово-економічних, технологічних, виробничих, інноваційно-інвестиційних, правових, маркетингових заходів, спрямованих на оновлення структури підприємства, досягнення цілей попередження і подолання кризових процесів, підвищення конкурентоспроможності у безперервно мінливих ринкових умовах, зміцнення фінансової стійкості, реалізацію нових потенційних можливостей, необхідних для прибуткового зростання продажу продукції, на яку є платоспроможний попит, що наукове теоретичне підґрунтя та визначає перспективи формування концептуального підходу до інноваційної реструктуризації виноробних підприємств. Розглянуто основні етапи еволюції концепції реструктуризації підприємства за критеріями факторів впливу, основних напрямків і методів.

Упорядковано види, форми та методи реструктуризації підприємств, що полягає в узагальненні ознак, видів, форм, принципів і методів, які базуються на обґрунтовані структурованого змісту, можливостей та етапів

сучасної реструктуризації та дозволяє досліджувати характер перетворень, і на цій основі сформовані певні моделі інноваційної реструктуризації для потреб виноробних підприємств, що спрощує підхід до реструктуризації цих підприємств. У дослідженні розглянуто кластер як сконцентровану за географічною ознакою групу конкурентних компаній, які виробляють диференційований продукт, але ведуть загальну стратегію за межами даного регіону та визначають вектор розвитку інститутів даної географічної території, визначено певні риси кластерної політики виноробних підприємств, зазначено, що створення кластеру є одним із перспективних напрямків інституціональних перетворень вітчизняного АПК в ситуації обмеженості коштів на підтримку.

Розглянуто теоретичні підходи щодо формування інноваційної складової реструктуризації підприємства, яка потребує наявності управлінсько-ресурсного базису, розширена класифікація інновацій для виноробних підприємств, що надасть можливість враховувати зв'язки між учасниками інноваційного процесу, зазначено проблеми проведення інноваційної реструктуризації виноробних підприємств.

Запропоновано теоретико-методичний підхід щодо механізму формування інноваційної складової реструктуризації підприємства, який, дозволяє керувати процесом підвищення інноваційного потенціалу підприємства відповідно до поставлених поточних і стратегічних цілей, що дозволяє враховувати інноваційну спрямованість систем управління, гнучкість виробництва, цілеспрямовані та результативні нововведення при формуванні інноваційної реструктуризації виноробних підприємств.

Узагальнено передумови формування методичного підходу до інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств, із виокремлення завдань і сучасних напрямків інноваційної реструктуризації виноробних підприємств, в яких запропоновано науково-методичні засади формування методичного підходу до інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств шляхом створення регіонального кластеру, який є ефективним механізмом для створення сприятливого середовища для

інноваційно-технологічного та інвестиційного розвитку регіональної економіки, інноваційної екосистеми, де взаємодія між різними учасниками підтримує інноваційний розвиток, визначено головні чинники формування інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств та інноваційно-технологічного розвитку регіональної економіки.

Сформовано модель формування інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств, яка базується на використанні кластерного аналізу з метою виокремлення у вихідній сукупності об'єктів груп підприємств (кластерів), однорідних усередині групи за ключовими показниками інноваційно-технологічного розвитку, фінансової стійкості за ринкової потужності, та подальшому обґрунтуванні економічної ефективності створення кластеру, що дозволяє сформувати основи вибору певного виду реструктуризації підприємства, адекватного до його розвитку, та в узагальненому вигляді використовувати її при проведенні реструктуризації з метою підвищення загальної ефективності.

Розроблено концептуальний підхід до формування інструментарію діагностики інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств, який базуються на визначенні складових: інноваційно-технологічного розвитку, фінансової стійкості та ринкової потужності, що дозволяє уніфікувати та спростити процедуру діагностики для потреб виноробних підприємств. У роботі запропоновано поетапно-структурований підхід до економічного діагностування та реструктуризації підприємств виробництва виноградних вин, який передбачає здійснення комплексу дій з діагностування підприємства, визначення інноваційно-технологічного розвитку, фінансової стійкості та ринкової потужності, виду та напрямку реструктуризації підприємства, коригування базової стратегії підприємства, відповідних перетворень підприємства.

Узагальнено та систематизовано макроекономічні тенденції розвитку виноробних підприємств в Україні в сучасних умовах, які враховують фактори зовнішнього середовища функціонування виноробних підприємств, що

зумовлені наслідками військової агресії та фактори їх можливостей за допомогою матриці Дж-Вільсона, що дозволяє сформувані узагальнені передумови інноваційної реструктуризації виноробних підприємств.

Проведено практична апробація методичного підходу до управління інноваційною реструктуризацією виноробних підприємств із застосуванням технологій кластерного аналізу для групування 27 виноробних підприємств Південного регіону України за рівнем їх розвитку, сформовано його схему, означено учасників, а також окреслено переваги від впровадження кластерного підходу при формуванні інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств. Проведене багатовимірне групування об'єктів даної сукупності підприємств виробництва виноградних вин Південного регіону України дозволило виділено 4 групи (кластера), відмінних один від одного за ключовими показниками інноваційно-технологічного розвитку, фінансової стійкості та ринкової потужності та розробити шкалу визначення рівня інноваційно-технологічного розвитку, фінансової стійкості та ринкової потужності.

Здійснена імплементація теоретико-методичного підходу діагностики інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств за допомогою скоринг моделі, що надало можливість розрахувати інтегральний показник для виноробних підприємств за визначеними кластерами та оцінити рівень технологічного розвитку, фінансової стійкості та ринкової потужності. Запропоновано основні напрямки реструктуризації для виноробних підприємств, визначено ефект синергії виноробних підприємств, що дозволяє виноробним підприємствам використовувати запропонований підхід у своїй діяльності.

Ключові слова: реструктуризація, інноваційна складова, інноваційна реструктуризація, формування, кластер, виноробні підприємства, фінансова стійкість, ринкова потужність, інноваційно-технологічний розвиток.

ANNOTATION

Tymchenko K.S. An innovative component formation of the winemaking enterprises restructuring. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for obtaining the Doctor of Philosophy degree in specialty 076 "Entrepreneurship, trade and stock market activity" (07 - Management and administration). – Odesa National University of Economics Ministry of Education and Science of Ukraine, Odesa, 2023.

Scientific study formulated and illustrated the main provisions, conclusions and recommendations regarding the improvement of theoretical and methodological principles and development of practical tools for the innovative component formation of the winemaking enterprises restructuring.

The conceptual and categorical apparatus for clarifying the concept essence of "enterprise restructuring" has been systematized and improved, which defines enterprise restructuring as a complex of organizational-management, financial-economic, technological, production, innovation-investment, legal, marketing measures aimed at updating the enterprise's structure, achieving the goals of preventing and overcoming crisis processes, increasing competitiveness in constantly changing market conditions, strengthening financial stability, realizing new potential opportunities necessary for profitable growth in the sale of products which are paying demanded, provides a scientific theoretical basis and determines the formation prospects of a conceptual approach to innovative restructuring of winemaking enterprises. The main stages of the concept evolution of enterprise restructuring according to the criteria of influencing factors, main directions and methods are considered.

The types, forms and methods of enterprises restructuring are organized, which consists in the generalization of signs, types, forms, principles and methods, which are based on the well-founded structured content, opportunities and stages of

modern restructuring and allows to study the nature of transformations, and on this basis, certain models of innovative restructuring are formed for the needs of winemaking enterprises, which simplifies the approach to these enterprises restructuring. The study considers a cluster as a geographically concentrated group of competitive companies that produce a differentiated product, but conduct a general strategy outside the given region and determine the development vector of institutions of the given geographical region, certain features of the cluster policy of winemaking enterprises are determined, it is stated that the cluster creation is one from promising directions of institutional transformations of the domestic agricultural and industrial complex in a situation of limited funds for support.

Theoretical approaches to formation of the innovative component of enterprise restructuring, which requires the availability of management and resource base, are considered, expanded classification of innovations for wine-making enterprises, which will provide an opportunity to take into account the connections between participants of the innovation process, problems of innovative restructuring of winemaking enterprises are indicated.

Theoretical and methodological approach to the formation mechanism of the innovative component of enterprise restructuring is proposed, which allows to manage the process of innovative potential increasing of the enterprise in accordance with set current and strategic goals, which allows taking into account the innovative orientation of management systems, production flexibility, purposeful and effective innovations in the innovative restructuring formation of winemaking enterprises.

The prerequisites for the methodical approach formation to the restructuring innovative component of winemaking enterprises are summarized, from the identification of tasks and modern directions of the winemaking enterprises innovative restructuring, in which the scientific and methodological principles of the methodical approach formation to the restructuring innovative component of winemaking enterprises by creating a regional cluster, which is an effective mechanism for creating a favourable environment for innovative technological and investment development of the regional economy, innovative ecosystem where

interaction between various participants supports innovative development, main factors of the innovative component formation of the winemaking enterprises restructuring and innovative technological development of the regional economy are determined.

A model of the innovative component formation of the winemaking enterprises restructuring has been formed, which is based on the use of cluster analysis in order to single out from the initial set of enterprises objects groups (clusters), homogeneous within the group according to key indicators of innovative and technological development, financial stability according to market power, and further justification the economic efficiency of creating a cluster, which allows you to form the basis for choosing a certain type of the enterprise restructuring, adequate to its development, and to use it in a generalized form during the restructuring in order to increase the overall efficiency.

A conceptual approach to the formation of diagnostic tools for innovative component of the winemaking enterprises restructuring has been developed, which is based on the components definition: innovative technological development, financial stability and market power, which allows unifying and simplifying the diagnostic procedure for the needs of winemaking enterprises. This work proposes a step-by-step structured approach to the economic diagnosis and restructuring of enterprises producing grape wines, which involves the implementation of a set of actions for diagnosing the enterprise, determining innovative and technological development, financial stability and market power, type and direction of the enterprise restructuring, adjusting the enterprise basic strategy, corresponding transformations of the enterprise.

Macroeconomic trends of the winemaking enterprises development in Ukraine in modern conditions are summarized and systematized, which take into account the external environment factors of the winemaking enterprises functioning, which are caused by military aggression consequences and their capabilities factors with the help of J-Wilson matrix, which makes it possible to form generalized prerequisites for the innovative restructuring of winemaking enterprises.

Practical approbation of the methodical managing approach to the innovative restructuring of winemaking enterprises using cluster analysis technologies was carried out to group 27 winemaking enterprises of the Southern region of Ukraine according to their level of development, its scheme was formed, participants were identified, and advantages of the cluster approach implementation in the formation of innovative component of the winemaking enterprises restructuring were outlined. Carried out multidimensional objects grouping of this set of winemaking enterprises of the Southern region of Ukraine made it possible to single out 4 groups (clusters) that differ from each other in terms of key indicators of innovative and technological development, financial stability and market power, and to develop a scale for determining the level of innovative and technological development, financial stability and market power.

The implementation of theoretical and methodological approach to the innovative component diagnosis of the winemaking enterprises restructuring using a scoring model was carried out, which made it possible to calculate an integral indicator for winemaking enterprises by defined clusters and assess the level of technological development, financial stability and market power. The main directions for winemaking enterprises restructuring are proposed, synergy effect of winemaking enterprises is determined, which allows winemaking enterprises to use the proposed approach in their activities.

Key words: restructuring, innovative component, innovative restructuring, formation, cluster, winemaking enterprises, financial stability, market power, innovative and technological development.